

Wyrok z dnia 3 października 2008 r.

II UK 8/08

Okres pobierania świadczenia (zasiłku) przedemerytalnego nie jest okresem, o którym mowa w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.).

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Romualda Spyt, Jolanta Strusińska-Żukowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 3 października 2008 r. sprawy z wniosku Henryka F. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o rentę, na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 4 lipca 2007 r. [...]

1. o d d a l i ł skargę kasacyjną,
2. przyznał adwokatowi Przemysławowi R. [...] od Skarbu Państwa - Sądowi Apelacyjnego w Gdańsku, kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną o kwotę podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy w postępowaniu kasacyjnym.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 4 lipca 2007 r. [...] Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację wnioskodawcy Henryka F. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Włocławku w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o rentę z tytułu niezdolności do pracy, dzieląc ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji na podstawie opinii biegłych lekarzy - internisty, neurologa, reumatologa, kardiologa oraz chirurga jak i ich prawną ocenę, według której wnioskodawcy (częściowo, trwale niezdolnemu do

pracy) nie przysługuje dochodzone świadczenie, gdyż nie spełnił wszystkich koniecznych warunków określonych w art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.).

W świetle ustaleń faktycznych, wnioskodawca (*urodzony w dniu 23 września 1943 r.) wykazał łącznie 43 lata 9 miesięcy i 21 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym w dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy - 5 lat, 1 miesiąc i 17 dni. Do dnia 9 maja 2002 r. był ubezpieczony z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, natomiast po tej dacie, od dnia 3 sierpnia 2002 r. do dnia 9 stycznia 2003 r. oraz od dnia 15 kwietnia 2003 r. do dnia 18 maja 2005 r. pobierał zasiłek przedemerytalny. W dniu 14 grudnia 2004 r. złożył w organie rentowym wniosek o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Lekarz orzecznik w dniu 3 marca 2005 r. wydał orzeczenie stwierdzające, że Henryk F. jest częściowo, trwale niezdolny do pracy, a niezdolność ta powstała przed dniem 1 grudnia 2004 r. Wobec sprzeciwu wnioskodawcy, komisja lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 5 maja 2005 r. podtrzymała stanowisko lekarza orzecznika. Decyzją z dnia 18 maja 2005 r. organ rentowy odmówił w związku z tym wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, wskazując że niezdolność do pracy powstała po upływie 18 miesięcy od dnia ustania ubezpieczenia z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Rozpoznając odwołanie od tej decyzji, Sąd pierwszej instancji dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy sądowych, którzy w opinii z dnia 19 października 2005 r. stwierdzili, że Henryk F. jest częściowo, trwale niezdolny do pracy, wskazując w uzasadnieniu, że zasadniczą przyczyną uznania go za niezdolnego do zatrudnienia jest postępujący proces zwyrodnieniowy narządu ruchu - zwłaszcza stawów kolanowych. Jako datę powstania niezdolności biegli przyjęli datę złożenia wniosku o przyznanie prawa do renty - grudzień 2004 r. Tym samym - w ocenie Sądu Okręgowego, w pełni zaaprobowanej przez Sąd Apelacyjny - wnioskodawca nie spełnił łącznie wszystkich warunków określonych w art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS, niezbędnych do przyznania prawa do dochodzonego świadczenia, bowiem jego niezdolność do zatrudnienia powstała po upływie 18 miesięcy od ustania okresu ubezpieczenia, a okres pobierania zasiłku przedemerytalnego - jako niewymieniony w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach - nie ma znaczenia prawnego. Brak również podstaw do zastosowania art. 57 ust. 2 ustawy, ponieważ, mimo, że wnioskodawca udowodnił okres składkowy i nieskładkowy przenoszący 25

lat, to jednak jego niezdolność do pracy jest niezdolnością częściową a nie całkowitą - jak wymaga tego powołany przepis.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawcy i zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez przyjęcie, że okres pobierania zasiłku przedemerytalnego nie jest okresem ubezpieczenia, wniósł o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, ewentualnie o uchylenie także w całości wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania. Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, pełnomocnik wnioskodawcy wskazał, że istnieje potrzeba wykładni art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 7 pkt 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS i rozstrzygnięcia czy okres pobierania świadczenia przedemerytalnego (zasiłku przedemerytalnego) winien być uważany za okres ubezpieczenia czy za okres nieskładkowy, biorąc pod uwagę stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w wyrokach z dnia 14 stycznia 2000 r., II UKN 313/99, (OSNAPiUS 2001 nr 10, poz. 358) oraz z 12 sierpnia 2004 r., III UK 77/04 (OSNP 2005 nr 7, poz. 21).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma usprawiedliwionych podstaw i stąd podlega oddaleniu. Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki: jest niezdolny do pracy; ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy; a niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11-12, 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-4, 5 lit. a, pkt 6 i 12, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Innymi słowy, prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy nabywa ubezpieczony, który stał się niezdolny do pracy przed upływem 18 miesięcy od ustania zatrudnienia lub ubezpieczenia (pobierania zasiłku dla bezrobotnych). W sprawie niesporne jest, że wnioskodawca legitymuje się wymaganymi okresami składkowymi i nieskładkowymi, jego ubezpieczenie z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej

ustalo z dniem 9 maja 2002 r., oraz jest osobą trwale, częściowo niezdolną do pracy od 1 grudnia 2004 r. Wykazanie określonego okresu składkowego i nieskładkowego jest tylko jednym z trzech warunków koniecznych dla przyznania świadczenia, obok niezdolności do pracy i powstania tej niezdolności w wymienionych przez ustawę okresach. Wnioskodawca niewątpliwie spełnia pierwszą i drugą z przesłanek wskazanych w art. 57 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, gdyż jest osobą częściowo niezdolną do pracy, co potwierdza orzeczenie lekarza orzecznika ZUS, komisji lekarskiej ZUS, jak i opinia biegłych sądowych z dnia 19 października 2005 r., a nadto wykazał wymagane okresy składkowe i nieskładkowe, wynoszące 43 lata, 9 miesięcy i 21 dni. Trafnie natomiast Sady orzekające w sprawie wskazały, że nie spełnił on trzeciego z warunków niezbędnych dla przyznania świadczenia, bowiem jego niezdolność do pracy powstała po upływie 18 miesięcy od ustania okresu ubezpieczenia (od daty ustania ostatniego okresu ubezpieczenia - 9 maja 2002 r. - upłynęło ponad 30 miesięcy).

W związku z zarzutami skargi, należy stwierdzić, że okres pobierania świadczenia przedemerytalnego (zasiłku przedemerytalnego) jest okresem nieskładkowym (art. 7 ust. 11), wliczanym do ogólnego stażu ubezpieczeniowego, natomiast jako niewymieniony wśród okresów, w których winna powstać niezdolność do zatrudnienia (art. 57 ust. 1 pkt 3), wyklucza możliwość przyznania prawa do żądanego świadczenia. Przywołane w uzasadnieniu skargi orzeczenia Sądu Najwyższego nie znajdują w sprawie zastosowania. Wyrok z dnia z dnia 14 stycznia 2000 r., II UKN 313/99, dotyczył kwestii obowiązku opłacania przez rolnika składek na rolnicze ubezpieczenie społeczne w sytuacji pobierania przez niego zasiłku przedemerytalnego, natomiast wyrok z dnia 12 sierpnia 2004 r., III UK 77/04, dotyczył uprawnienia do tzw. wcześniejszej emerytury na podstawie art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Ustawowa definicja „ubezpieczonego” zawarta w art. 4 pkt 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, odnosi się do osób podlegających ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w myśl art. 6 -10 ustawy systemowej, obejmując okresy opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz okresy nieopłacania składek z powodu przekroczenia w trakcie roku kalendarzowego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek według przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i nie obejmuje osób pobierających zasiłek i świadczenie przedemerytalne, to zaś pozwala na niewątpliwą konstatację, że okres pobierania

świadczenia (zasiłku) przedemerytalnego (okres nieskładkowy) nie jest tożsamy z okresem ubezpieczenia w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 tej ustawy. Tak więc powstanie niezdolności do pracy w okresie pobierania świadczenia (zasiłku) przedemerytalnego bądź nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tego okresu, nie ma znaczenia prawnego w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy (art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

Z tych względów, podzielając stanowisko zawarte w zaskarżonym wyroku, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania orzeczono po myśli § 13 ust. 4 pkt 1 w związku z § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz.1348 ze zm.).

=====